

GRZEGORZ CIECHANOWSKI¹

Recenzja: Sławomir Bylina, Artur Artecki, *Peacekeepers Społeczno-militarne wymiary działalności Koła nr 43 Stowarzyszenia Kombatantów Misji pokojowych ONZ w Białej Podlaskiej*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2025. [ISBN 978-83-8270-499-0]

Review: Sławomir Bylina, Artur Artecki, *Peacekeepers Socio-military dimensions of the activities of Branch No. 43 of the Association of Veterans of UN Peacekeeping Missions in Biała Podlaska*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2025. [ISBN 978-83-8270-499-0]

Żołnierze Wojska Polskiego oraz towarzyszący im pracownicy cywilni po zakończeniu II wojny światowej już od 1953 roku biorą aktywny udział w działaniach na rzecz pokoju poza granicami kraju. Formy tej aktywności bywają różne, od uczestnictwa w wielonarodowych komisjach rozjemczych tworzonych po zakończeniu wojen w państwach Azji Południowo-Wschodniej: w Korei, Indochinach oraz oddzielnie w Republice Wietnamu. W Korei nadal funkcjonuje Komisja Nadzorcza Państw Neutralnych – NNSC (ang. *Neutral Nations Supervisory Commission*), a w jej pracach uczestniczą przedstawiciele czterech krajów, w tym Polacy, wnosząc wkład w utrzymanie pokoju na Półwyspie Koreańskim. W 1973 roku polskie wojsko rozpoczęło nowy rozdział służby na rzecz pokoju w misjach prowadzonych pod błękitną flagą ONZ. Kontyngent logistyczny, zresztą najbardziej liczny spośród wy-

¹ Dr hab., prof. US Grzegorz Ciechanowski, Uniwersytet Szczeciński, ORCID: 0000-0001-9758-947X.

Artykuły są objęte licencją Creative Commons Uznanie autorstwa –Użycie niekomercyjne – Bezutworów zależnych 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC-ND 4.0)

stawionych przez kontrybutorów, wraz z Kanadyjczykami zabezpieczał działania jednostek operacyjnych Drugich Doraźnych Sił Pokojowych Organizacji Narodów Zjednoczonych – UNEF II (ang. *Second United Nations Emergency Force*) w Egipcie. Był to początek naszej aktywności, szczególnie widocznej na obszarze Bliskiego Wschodu, choć na prośbę Sekretarza Generalnego polskie kontyngenty wojskowe weszły w skład misji w Namibii (UNTAG) a także w Kambodży (UNTAC), w Republice Czadu i Republice Środkowoafrykańskiej (MINURCAT). Nie zawsze była bezpieczna służba, W Kambodży po raz pierwszy Polacy znaleźli się pod ogniem przeciwnika. Wielkiego hartu wymagała służba „błękitnych hełmów” na obszarze byłej Jugosławii, tam przypadki ostrzałów były bardzo liczne.

Nasi przedstawiciele wspierają działania pokojowe i stabilizujące w wielu innych regionach świata, w składzie sił koalicyjnych (choćby Irak 2003-2008), operacji NATO (np. Chorwacja, Kosowo, Afganistan, polscy lotnicy i marynarze), misje OBWE i UE. Polska zatem od okresu zimnej wojny wypracowała sobie pozycję państwa aktywnie wykorzystującego swoje siły zbrojne w działaniach na rzecz pokoju.

W 1999 roku polscy weterani misji pokojowych utworzyli Stowarzyszenie Kombatantów Misji Pokojowych Organizacji Narodów Zjednoczonych. Obejmowało ono, można powiedzieć, elitarną grupę wojskowych, wchodzących w skład kontyngentów występujących pod błękitną flagą, czy występujących w roli obserwatorów wojskowych - UNMO (ang. *United Nations Military Observer*). Organizacja ta z czasem znacznie powiększyła liczbę swoich członków, rozwijając działalność w terenie i realizując poprzez różne formy aktywności, swoje zadania statutowe. To głównie działania na rzecz integracji środowiska weteranów misji pokojowych, popularyzowanie znaczenia i roli ONZ oraz innych formacji polskich wojskowych służących na rzecz światowego pokoju i bezpieczeństwa.

Niezwykle ważnym zadaniem SKMP ONZ, a był to jeden z głównych determinantów jego powstania, jest reprezentowanie interesów kombatantów, podjęcia działań na rzecz podniesienia ich społecznego statusu, poprawy warunków socjalnych członków Stowarzyszenia, utrzymywanie ścisłych więzi z wojskiem oraz społeczeństwem, w szczególności z młodym pokoleniem. To również międzynarodowa kooperacja z weteranami ONZ na całym świecie, bowiem od 2013 r. SKMP ONZ jest członkiem Światowej Federacji Weteranów.

Fundament struktury Stowarzyszenia tworzą koła terenowe, realizujące w swojej codziennej działalności, przytoczone wyżej działania. Wśród nich wyróżnia się aktywnością Koło nr 43 w Białej Podlaskiej, a projekt przedstawienia jego historii i teraźniejszości, aktywności tak działaczy, jak i człon-

ków, podjęli dwaj autorzy, Sławomir Bylina i Artur Artecki. To doświadczeni na tym polu badacze, uczestnicy misji, mający w swoim dorobku wydawniczym liczne publikacje poruszające te zagadnienia, a recenzowana praca, jako jedna z nielicznych w kraju, ukazujące wielowątkowy obraz działalności jednego, konkretnego koła. Stanowiło to duże wyzwanie na polu merytorycznym, ale też metodologicznym w obszarze podjętego projektu, choć w treści trudno znaleźć militarne działania koła nr 43, jak podano w tytule pracy.

Praca podzielona została na dwie części. Pierwszą z nich poświęcono historii i działalności Koła od 2008 roku. Autorzy, tworząc zgrany i uzupełniający się zespół badawczy, przedstawili okoliczności utworzenia swego Koła SKMP ONZ nr 43. W rozdziale pierwszym, poza genezą koła, ukazano interesujący materiał dotyczący wielu obszarów jego działalności, skupiając się, podobnie jak w rozdziale czwartym, na działalności w swoim regionie. Udało się tu ukazać rolę, jaką koło budowało w lokalnym wymiarze, poprzez obecność jego członków podczas uroczystości państwowych i innych, wizyty w szkołach, organizowanie wystaw, spotkaniach z mieszkańcami (patrz rozdział V), okazało się ważne dla społeczności Bielska Podlaskiego. Wystarczy przypomnieć fakt, że Gimnazjum nr 2 Zespołu Placówek Oświatowych nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi i sportowymi w Miedzyrzeczu Podlaskim otrzymało imię Żołnierzy Błękitnych Hełmów.

W rozdziale drugim oraz czwartym autorzy przedstawili zaangażowanie członków Koła nr 43 w wymiarze ogólnopolskim oraz międzynarodowym, w tym ukazując udział w wielu przedsięwzięciach związanych z działalnością weteranów misji pokojowych, choćby podczas obchodów rocznic wydarzeń historycznych organizowanych poza regionem. Warto podkreślić treść rozdziału piątego, poświęconego wspomnianej działalności społeczno-edukacyjnej, w tym szerzeniu wiedzy o udziale naszych żołnierzy w służbie dla pokoju poza granicami kraju (nie tylko z ramienia ONZ). Ukazano tam działalność członków na rzecz podkreślenia roli organizacji proobronnych, co nabiera wydźwięku w obecnych, niespokojnych czasach a także szerzeniu wiedzy w zakresie edukacji obywatelskiej, kształtowaniu kultury pokoju. To interesujący element przekazu publikacji, na który wpływ miał zapewne fakt eksploracji tego typu obszarów badawczych prowadzonej przez jednego z autorów, Sławomira Bylinę, autora z bogatym dorobkiem naukowym i publicystycznym właśnie na tym polu.

Szczególnie cennymi źródłami naukowymi dla historyków, czy badaczy obszaru nauk o bezpieczeństwie są wspomnienia, relacje a także wywiady z bezpośrednimi uczestnikami misji i operacji pokojowych. Temu poświęcona została druga część recenzowanej pracy, gdzie znalazło się 14 interesujących wywiadów przeprowadzonych przez Sławomira Bylinę z uczestnikami róż-

nych misji pokojowych. Ten materiał to kolejny ważny element obrazu ukazującego nasze zaangażowanie w misjach i operacjach pokojowych, niezwykle cenny, szczególnie dla badaczy tego tematu. Treść wywiadów jest niepowtarzalna, stanowi zbiór subiektywnych, a przez to istotnych opinii uczestników tego rodzaju wydarzeń, prowadzonych przez polskich w różnych obszarach świata. Oryginalność treści wspomnień recenzowanej pracy stanowi materiał, który zainteresuje liczne grono czytelników, do którego zaliczą członków rodzin i przyjaciół wypowiadających się weteranów, studentów przygotowujących prace kwalifikacyjne poświęcone udziałowi polskich żołnierzy w misjach i operacjach pokojowych, a także młodzieży, zainteresowanej szeroko pojętą tematyką bezpieczeństwa i obronności.

Recenzowaną pracę oceniam bardzo wysoko, w szczególności jej liczne i bardzo cenne, wymienione powyżej, elementy świadczące o oryginalnym podejściu autorów do przygotowanego projektu. To dzieło merytorycznie poprawne, z solidnie dobranym warsztatem metrologicznym.

Niniejszym stwierdzam, że praca *Peacekeepers. Społeczno-militarne działania Stowarzyszenia Kombatantów Misji Pokojowych ONZ Koła nr 43 w Białej Podlaskiej* godna jest zarekomendowania do wydania jej drukiem.